

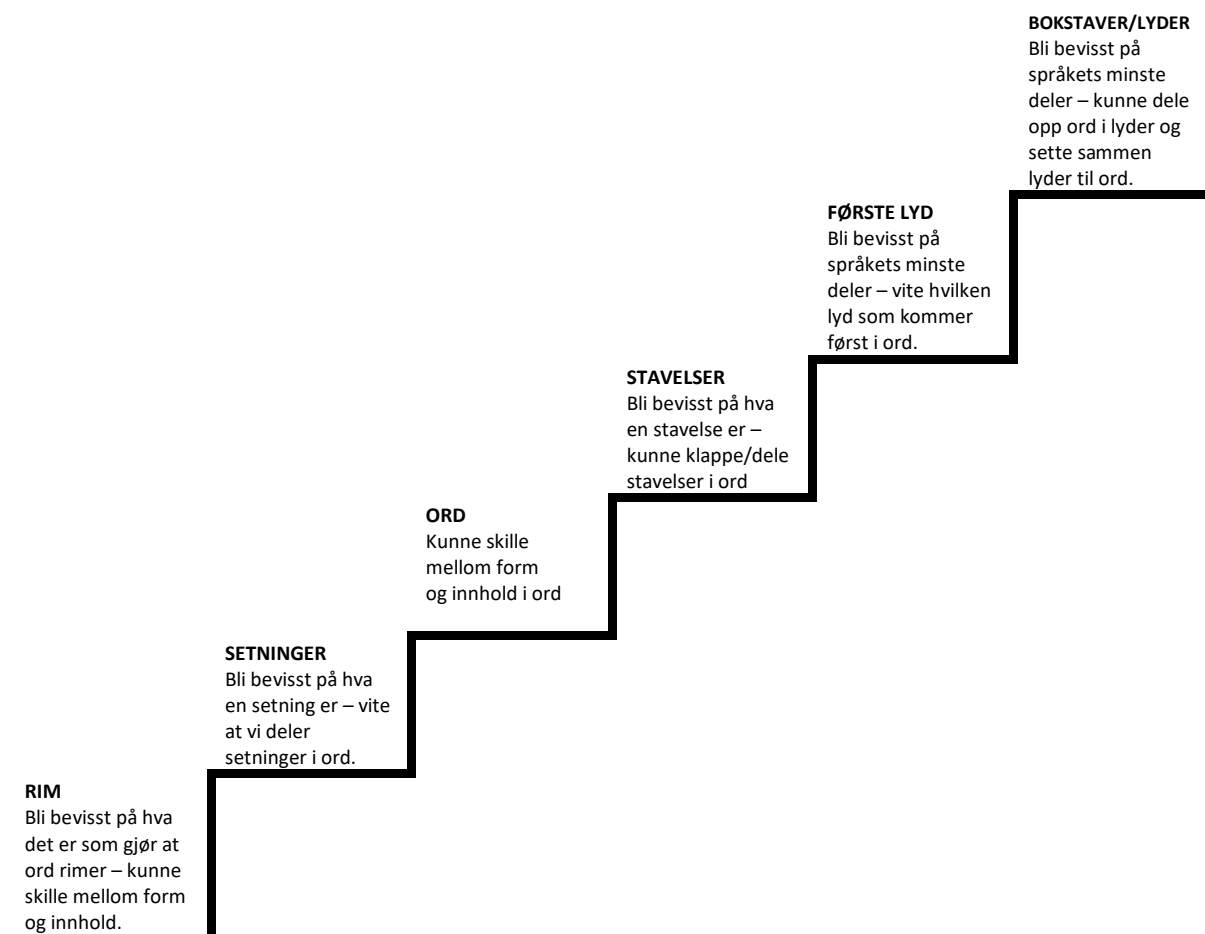
Hei alle foreldre til nye skoleelever på St. Sunniva skole, høsten 2020.

Mitt navn er Kristin Braaten og jeg er logoped på St. Sunniva skole. I dette skrevet vil jeg forsøke å si litt om hvordan vi arbeider vi med leseopplæringen hos oss. Hva må være på plass for at barnet "knekker koden", lærer seg å lese?

Tidlig innsats handler om at skolen legger til rette for at alle elever inkluderes tidlig i gode læringsprosesser. Den tilpassede opplæringen i norsk på 1. til 4. årstrinn skal blant annet være preget av særlig høy lærertetthet, og skal være spesielt rettet mot de elevene som trenger ekstra oppfølging i lesing. (Se opplæringsloven § 1--4)

En forutsetning for å lære å lese og skrive er utviklingen av språklig bevissthet. Før barn lærer å lese, er de mest opptatt av innhold og mening når de bruker språket, og bra er jo det. I utviklingen mot å lære å lese må barn i større grad rette oppmerksomheten mot språkets form og struktur. Spør du et lite barn om hvilket ord som er lengst av tog og fyrstikkeske, vil det lille barnet gjerne svare tog, det er jo en veldig mye større ting enn en fyrstikkeske. Barnet som etter hvert forstår at ordet fyrstikkeske er lengre enn ordet tog, begynner å vende oppmerksomheten sin mot språkets formside. Interessen for å leke med språket øker, barnet gleder seg over språklige finurligheter som rim og stavelser. (Ha det på badet, din gamle sjokolade!)

Trappen jeg viser dere nedenfor, kalles gjerne "leseklartrappen" (Jørgen Frost). Hvert av trappetrinnene beskriver ulike steg i utviklingen mot å bli språklig bevisst, det er ulike leseforberedende aktiviteter.

Bokstavinnlæringen. Arbeidet med "leseklartrappen" går parallelt med bokstavinnlæringen. Bokstavinnlæringen må gå i passe tempo, ikke for sakte, men heller ikke for fort. Vi jobber med en bokstav pr. uke. Når vi jobber med bokstavene, bruker vi bokstavlyden framfor bokstavnavnet, sss og ikke ess. Læreverket legger opp til at elevene lærer både de store og de små bokstavene. Når de første 8–10 bokstavene er presentert, vil det bli tatt en liten underveistest, slik at vi er sikre på at alle er med. Her på skolen mener vi det er viktig at elevene skriver bokstavene for hånd, det å lære inn bokstavene på den måten er med på å hjelpe hukommelsen for bokstavene. Vi jobber også på tastatur, men dette blir da som et supplement. Følgende NRK-artikkel fra høsten 2019 handler om hvor viktig det er å lære bokstavene: <https://www.nrk.no/trondelag/ny-studie-om-leseforstaelse-har-funnet-knekk-punktet-for-lesing-1.14738508>

Språklig bevissthet er altså viktig for at eleven skal få et godt utgangspunkt for den første leseopplæringen. Men tenker vi mer langsiktig, så har dette også en avgjørende effekt på elevens leseferdigheter når de blir eldre. Forskning viser nemlig at elever som i liten grad er språklig bevisste i barnehagealder og ved skolestart, har større sjanse for å få utfordringer med lesing senere i skoleløpet.

Det jeg har snakket om til nå, er det vi kaller avkoding, den tekniske siden av det å lese. For å bli en sikker og rask leser er det viktig at vi forstår det vi leser. Dere hjelper barnet deres veldig ved å fokusere på innholdet i det de leser, helt fra de aller første tekstene. Har man lært bokstavene l, s og e, kan man lese ord som le, lese, esel, lese. Hva betyr ordene, og hva betyr en setning som *Les esel* eller *Les sel*. Hva er en sel?

Mange elever på St. Sunniva har foreldre med et annet morsmål enn norsk. Til dere som har et annet morsmål vil jeg si, bruk morsmålet deres, bruk det språket dere selv føler dere kan best.

Lærerne jobber for å skape en atmosfære i klassen der det er flott at elevene sier ifra dersom det er ord og begreper de ikke forstår. Og for noen av elevene anbefaler vi SNOP, særskilt norskopplæring, der fokuset ligger på å snakke om ord og begreper slik at elevene blir trygge i det norske språk. Her tenker jeg ikke først og fremst på riktig uttale, men det å jobbe med å lære ord og begreper.

Og så helt til slutt, hva skal til for at våre små skal bli interesserte i å lese? Det skal oppleves som gøy og positivt å lese. Bruk biblioteket, bruk de som jobber der, forhør dere om bøker som kan passe for deres barn. Les for barna deres, og etter hvert som de "knekker koden", skal barna få lese for dere. Gjør lesestunden til noe positivt, noe som dere prioriterer å gjøre hver dag. Er barnet ekstra sliten en dag, så leser dere mest, andre dager vil barnet lese mest. Snakk sammen om det dere har lest/hørt, og snakk om hva dere tror kommer til å skje videre.

Den viktigste leksen barna deres får når de begynner til høsten, er å lese for dere. De skal lese leksen i Salto leseverk. Men i tillegg skal det leses 15 minutter i en annen bok høyt for en voksen hver dag.

Syn og hørsel. Noen barn med nedsatt syn eller hørsel får ikke dette oppdaget før de skal lære å lese og skrive. Vær oppmerksom på dette, og ta kontakt med helsesykepleier dersom dere er usikre.

Til slutt vil jeg si til dere alle, velkommen til St. Sunniva skole, høsten 2020. Jeg er lei meg for at jeg ikke kan treffe dere alle sammen nå, men nøl ikke med å ta kontakt med meg dersom det er ting dere lurer på. Min mail er stskrbr@stsuniva.no

Kristin Braaten, logoped